

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет аграрного менеджменту
Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету аграрного менеджменту
Анатолій ОСТАПЧУК
« 17 » _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
Протокол № 17 від 17.05.2023 р.
Завідувач кафедри

Віталій ЛУЦЯК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Менеджмент ЗЕД»
Лариса ДІБРОВА
« 17 » _____ 05 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ
РИЗИКАМИ В ЗЕД

спеціальність 073 «Менеджмент»

освітня програма «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

Факультет аграрного менеджменту

Розробники: Ковтун О.А., Чорненька Л.М, к.е.н., доценти кафедри
адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності

Київ -2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>073 Менеджмент</i>	
Освітня програма	<i>Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (занаявності)	<i>не передбачено</i>	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>10 год.</i>
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>104 год.</i>
Індивідуальні завдання	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>2 год.</i>	-

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні та вдосконаленні культури мислення студентів шляхом засвоєння ними основних знань з логіки та вироблення навичок доказового, несуперечливого, критичного мислення в процесі застосування набутих знань в практичних ситуаціях, а також створення умов для системного розвитку розумової діяльності та формування критичного типу мислення як такого, що спонукає студента до ефективного навчання шляхом адекватного сприймання, об'єктивного оцінювання та грамотного опрацювання інформації задля отримання необхідних знань, формулювання особистих аргументованих суджень і генерування прогресивних ідей. Опанування студентами теорією та широким спектром сучасних методів прийняття управлінських рішень на основі системного аналізу, математичного моделювання та оптимізації діяльності суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки; опрацювання ними на конкретних, максимально наближених до реальних, навчальних кейсах, прикладах і математичних моделях методів визначення найкращих управлінських рішень, з використанням засобів обчислювальної техніки, пакетів прикладних програм, сучасних інформаційних технологій тощо, які дозволяють обґрунтовувати та приймати оптимальні управлінські рішення в умовах невизначеності.

Завдання: набуття студентами теоретичних знань та практичних навиків в галузі розробки та прийняття управлінських рішень; вибір та визначення умов, факторів та методів прийняття раціональних рішень; засвоєння методології визначення ефективності рішень, що приймаються; розуміння та вірне застосування принципів процесу прийняття рішень на найближчу та далеку перспективи, регулювання та контролювання механізму прийняття управлінських рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- ✓ ключові поняття, категорії та принципи ухвалення управлінських рішень;
- ✓ значення та етапи формування процесу ухвалення рішень;
- ✓ на високому рівні володіти теоретичним матеріалом; як пов'язувати теоретичні питання з практичною діяльністю на мікроекономічному рівні;
- ✓ як розв'язувати практичні задачі, формувати рішення ситуаційних завдань прикладного характеру;
- ✓ володіти економіко-математичним інструментарієм прийняття управлінських рішень;

вміти: вибирати, приймати і реалізовувати оптимальні управлінські рішення; працювати з науковою літературою; обґрунтовувати прийняті рішення; обґрунтувати власну точку зору, толерантно вести себе під час дискусії; вирішувати як абстрактні так і конкретні, реальні проблемні ситуації господарського життя; використовувати набуті знання в реальному житті.

Набуття компетентностей

Компетентності	Зміст
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 2	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог
ЗК 3	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій
ЗК 7	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	
СК 1	Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.
СК 2	Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани
СК 7	Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість
СК 9	Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію
СК 10	Здатність управляти організацією та її розвитком
СК 11	Здатність використовувати методичні та практичні підходи до здійснення господарської діяльності організацій в умовах міжнародної діяльності

СК 12	Здатність розробляти дієву стратегію розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах волатильності світових аграрних ринків.
СК 13	Забезпечувати ефективне здійснення управління в аграрній сфері

Програмні результати навчання

ПРН	Зміст
ПРН1	Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах
ПРН2	Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення
ПРН4	Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї
ПРН5	Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах
ПРН6	Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність
ПРН8	Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією
ПРН10	Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач
ПРН11	Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу
ПРН13	Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу)
ПРН14	Вміти застосовувати правила, методи, принципи і закони менеджменту зовнішньоекономічної діяльності в конкретних ситуаціях, аналізувати і оцінювати факти і події
ПРН16	Бути здатним управляти, планувати, організовувати та контролювати процес укладання підприємством міжнародних комерційних угод, забезпечувати ефективну роботу з контрагентами
ПРН17	Визначати та обґрунтовувати стратегію виходу підприємства на світові аграрні ринки з урахуванням зміни кон'юнктури зовнішнього середовища та появи нових тенденцій в торгівлі агропродовольчою продукцією.
ПРН18	Вміти розробляти й обґрунтовувати механізми адаптивного управління змінами у сфері міжнародного бізнесу

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усь ого	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Критичне мислення														
Тема 1. Теоретичні основи прийняття управлінських рішень. Ухвалення рішень у ситуації	1-2	10	2	2			4	6	1	1				4

недостатньої поінформованості													
Тема 2. Результативність управлінських рішень, оцінка їх ефективності. Економічне обґрунтування рішень	3-4	10	2	2			6	13	1	2			10
Тема 3. Характеристика методів, моделей та інструментарію прийняття управлінських рішень	5-6	14	2	2			10	22	1	1			20
Разом за змістовим модулем 1			6	6			20		3	4			34
Змістовий модуль 2. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності													
Тема 1. Загальна характеристика неформальних методів прийняття управлінських рішень	7-8	14	2	2			10	23	1	2			10
Тема 2. Загальна Характеристика математичних методів та моделей в економіці	9-10	24	2	2			20	17	1	2			24
Тема 3. Прийняття управлінських рішень на основі методів дослідження для управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності	11-15	50	5	5			40	9	1	2			36
Разом за змістовим модулем 2			6	12			70		3	6			70
Усього годин		120	15	15			90		6	10			104

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи прийняття управлінських рішень	2
2	Результативність управлінських рішень, оцінка їх ефективності. Економічне обґрунтування рішень	2
3	Характеристика методів, моделей та інструментарію прийняття управлінських рішень	2
4	Загальна характеристика неформальних методів прийняття управлінських рішень	2

5	Загальна характеристика математичних методів та моделей в економіці	2
6	Прийняття управлінських рішень на основі методів дослідження для управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності	5

5. Теми практичних занять
(не передбачені навчальним планом)

6. Теми лабораторних занять
(не передбачені навчальним планом)

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ухвалення рішень в системі менеджменту. Вимоги до якості управлінських рішень. Система характеристик якості прийнятих управлінських рішень	4
2	Ухвалення рішень в умовах ризику. Крива ризику. Основні напрямки діяльності в управлінні ризиками. Система управління ризиками.	6
3	Методи обґрунтування і реалізації рішень. Організаційний механізм реалізації рішення. Види відповідальності. Механізми контролю відповідальності. Оцінка ефективності рішень. Чинники ефективних управлінських рішень. Основні фактори підвищення ефективності управлінського рішення.	10
4	Загальна характеристика неформальних методів прийняття управлінських рішень	10
5	Загальна характеристика математичних методів та моделей в економіці	20
6	Прийняття управлінських рішень на основі методів дослідження для управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності	40

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні питання

1. Сутність розробки і прийняття управлінських рішень.
2. Які основні фактори впливають на розробку і прийняття

управлінських рішень?

3. Які специфічні закони впливають на управлінські рішення?
4. Чому управлінські рішення – основа управління? Місце управлінських рішень у циклі управління.
5. У чому суть взаємозв'язку управлінських рішень на різних рівнях ієрархії?
6. Концепції, моделі та методи при вирішенні управлінських проблем.
7. Який зв'язок між стратегічним рішенням, функціональним (оперативним) і тактичним?
8. Наведіть класифікацію рішень залежно від цілей і методів їхньої розробки.
9. Обґрунтуйте вимоги до управлінських рішень.
10. Сутність системного аналізу, головні етапи та принципи його проведення.
11. Класифікація моделей та методів системного аналізу, етапи їх побудови.
12. Моделювання системного бачення проблем, наприклад: забезпечення сировиною і матеріалами, забезпечення трудовими ресурсами та ін.
13. Наведіть приклад моделювання системного аналізу на мікрорівні (аспект фінансова діяльність).
14. Загальне визначення методів керування.
15. Опишіть можливості й особливості застосування евристичних методів.
16. Вимоги щодо методів і моделей, які використовуються в обґрунтуванні
17. Управлінські рішення та їх види.
18. Охарактеризуйте можливості та сферу застосування: SWOT-аналізу;
19. ФВА, методу аналізу ієрархій; організаційно-діяльних ігор.
20. Опишіть шляхи удосконалення аналітичних методів і методологію їх застосування в обґрунтуванні та прийнятті УР.
21. Сутність програмно-цільового підходу.
22. Продукти управлінських рішень плани і програми.
23. Ознаки класифікації програм.
24. Зв'язок програмно-цільового підходу з іншими методологічними підходами.
25. Обґрунтуйте наявність програмно-цільового управління на підприємстві, де Ви працюєте чи проходили практику.
26. Сучасні напрямки використання комплексної цільової програми. ЦКП, що діють в Україні.
27. Характеристика комплексних цільових програм.
28. Послідовність розробки комплексних цільових програм.
29. Ітеративний характер розробки комплексної цільової програми.
30. Оптимальні рішення проблем.
31. Які показники відліку можуть використовувати для проведення рейтингової оцінки? Особливості її застосування у проведенні кредитної

політики банків.

32. Яку стратегію проводять ОПР, керуючись критерієм Вальда? Критерієм Севіджа?

33. Економічна суть визначення «альтернативний варіант УР» .

34. Критерії, що приймаються в умовах ризику.

35. Поняття, правила і критерії прийняття рішень в умовах невизначеності та конфлікту.

36. Визначення математичного очікування.

37. Якому з критеріїв надають перевагу при виборі рішення?

38. Використання моделювання у процесі підготовки управлінського рішення.

39. Етапи політики управління запасами і їхня сутність.

40. Сутність моделі ЕОЗ і мета її застосування.

41. Методи оптимізації виробничих запасів.

42. Які прийоми використовують для зменшення запасів, пов'язаних з товарноматеріальними цінностями?

43. Недоліки і переваги сучасних методів обліку запасів.

44. Методика визначення ефективності використання запасів.

45. Моделі стану постачання запасів.

46. Алгоритм аналітичної оцінки ефективності використання запасів.

47. Розрахунок витрат на зберігання запасів.

48. Розрахунок загальної вартості подання замовлень за рік.

49. Розрахунок загальної вартості зберігання запасів за рік.

50. Розрахунок загальної вартості запасу одиниці продукції за рік.

51. Мета і завдання фінансового управління.

52. Моделювання основного балансового рівняння. В чому полягає гнучкість і унікальність моделі ВОК?

53. Моделювання показників фінансового стану підприємства.

54. Модель Дюпона її економічний зміст й інтерпретація.

55. Методи і моделі діагностики банкрутства.

56. Моделювання утворення прибутку підприємства і грошових потоків на основі фінансової звітності.

57. Модель вартості капіталу WACC, її сутність.

58. Моделі амортизації активів.

59. Моделі обслуговування боргу.

60. Історичні засади ситуаційного аналізу.

61. Які основні ситуації, в яких приймаються управлінські рішення, Ви можете назвати?

62. Які методи ситуаційного аналізу застосовують при розгляді конфліктних ситуацій ?

63. Які методи ситуаційного аналізу застосовують при розгляді ситуацій в умовах визначеності?

64. Які методи ситуаційного аналізу застосовують при розгляді ситуацій в умовах невизначеності?

65. Які методи ситуаційного аналізу застосовують при розгляді ситуацій

в умовах ризику?

66. Назвіть цілі й етапи бізнес-планування.
67. Інформаційна база стратегічного аналізу.
68. Сутність і особливості стратегічних управлінських рішень. Основні елементи «стратегічного набору».
69. Економічна стратегія як сукупність господарських і аналітичних дій.
70. Методи стратегічного аналізу середовища підприємства.
71. Методи побудови стратегій.
72. Як прогнозування дозволяє зменшувати ступінь невизначеності майбутнього стану об'єкта керування?
73. Які цілі переслідує прогнозування?
74. Як Ви розумієте вираз «детермінований і стохастичний зв'язки»? Чому від точності їхнього опису залежить точність прогнозу?
75. Охарактеризуйте кількісні та якісні методи.
76. Які методи використовують при прогнозуванні економічної кон'юнктури?
77. Перелічіть методи вивчення інформації для прогнозування.
78. Наведіть класифікацію прогнозів. Обґрунтуйте залежність прогнозів і методів, що їх реалізують.
79. Охарактеризуйте основні методи прогнозування.

Тести

1. Основна мета управлінського рішення – це:

- а) виконання конкретних завдань, які постають перед керівником;
- б) забезпечення координації системи управління для досягнення цілей організації;
- в) створення передумов для ефективної діяльності організації;
- г) виконання поставленого завдання в наявній чи спроектованій ситуації.

2. Управлінське рішення приймають:

- а) виключно керівники вищої ланки ієрархії управління;
- б) найкращі спеціалісти у своїй галузі;
- в) керівники та колегіальні органи;
- г) тільки власники організації.

3. У процесі прийняття ефективного управлінського рішення менеджер мусить урахувати насамперед таке:

- а) особисті інтереси; б) інтереси підлеглих;
- в) особливі бажання вищого керівництва;
- г) наявність необхідних для реалізації мети ресурсів.

4. До обов'язкових елементів процесу прийняття управлінського рішення належить:

- а) бажання суб'єкта;

- б) постановка мети;
- в) задоволеність результатом;
- г) демократизм прийняття.

5. Інформація про наявність проблемної ситуації:

- а) передається виключно зверху вниз за лінією ієрархії управління;
- б) передається тільки знизу вверху за лінією ієрархії управління;
- в) може виникати на будь-якому рівні ієрархії управління;
- г) дає змогу узгодити позиції керівника та підлеглих у процесі прийняття управлінських рішень.

6. Першим етапом у процесі розв'язання управлінської проблеми є:

- а) формулювання обмежень і критеріїв прийняття рішення;
- б) визначення альтернатив розв'язання проблеми;
- в) діагностика проблеми;
- г) необхідність пошуку альтернативи.

7. За функціональною спрямованістю виконуваних завдань виокремлюють управлінські рішення:

- а) економічні, організаційні, технологічні;
- б) планові, організаційні, контрольні, прогнозні;
- в) функціональні, прогнозні, планові;
- г) унікальні, повсякденні, програмовані.

8. За причинами виникнення виокремлюють рішення:

- а) оперативні, тактичні, стратегічні;
- б) програмні, ситуаційні, ініціативні, ієрархічні;
- в) індивідуальні, колективні;
- г) планові, контрольні, прогнозні, організаційні.

9. Добре структуровані проблеми, які виокремлюють згідно із системним підходом до прийняття управлінського рішення, передбачають використання насамперед:

- а) формалізованих методів;
- б) інтуїтивних методів;
- в) лише неформальних процедур прийняття рішення;
- г) правильної відповіді немає.

10. Ситуаційний підхід до прийняття управлінських рішень передбачає:

- а) наявність добре структурованої проблеми;
- б) визначення системи;
- в) формулювання загальної мети і стратегії системи;
- г) відмінності між організаціями й усередині самих організацій.

11. Методи економічного аналізу ґрунтуються на:

- а) вивченні аналітичних залежностей, що визначають співвідношення між умовами й результатами розв'язання проблеми;
- б) абстрагуванні від випадковості окремих змін показників, економічних явищ, процесів, ситуацій;
- в) зіставленні явищ, виділенні в них спільного та відмінного;
- г) зіставленні індивідуального і групового оцінювання явищ.

12. До найпоширеніших методів економічного аналізу, що використовуються на етапі діагностики проблеми управління, належить:

- а) інтуїтивний;
- б) індексний;
- в) метод порівняння;
- г) метод побудови дерева рішень.

13. До методів імітаційного моделювання, що використовуються для експериментування на комп'ютері з метою проектування, аналізу й оцінювання функціонування об'єкта, зараховують:

- а) метод синектики;
- б) метод сценаріїв;
- в) метод статистичних випробувань Монте-Карло;
- г) ігрові моделі.

14. Якісні методи прогнозування:

- а) передбачають прогнозування майбутнього експертами;
- б) застосовують, коли діяльність організації в минулому мала певну тенденцію, яку можна розвинути в майбутньому;
- в) передбачають використання набутого досвіду, поточних припущень, інтуїції, експертних оцінок фахівців у сфері прийняття рішень;
- г) передбачають визначення впливу факторів на зміну результативного показника з мультиплікативним і кратним зв'язками між показниками.

15. Евристичні методи прийняття управлінських рішень розуміємо як:

- а) неформальний аналіз на основі досвіду, інтуїції, припущень тощо;
- б) прийняття управлінських рішень через формалізацію взаємозв'язків між певними чинниками, розрахунок відповідних кількісних показників;
- в) прогнозування того, що трапиться в майбутньому через дослідження статистичної залежності між досліджуваним фактором та іншими змінними;
- г) прийняття рішень за допомогою казуального моделювання.

16. Для прийняття рішень в умовах невизначеності й ризику зазвичай застосовують:

- а) імітаційне моделювання;
- б) теоретико-ігрові моделі;
- в) методи прогнозування;
- г) методи економічного аналізу.

17. До групових евристичних методів прийняття управлінських рішень зараховують:

- а) логіко-формалізовані;
- б) “мозкову атаку”, “конференцію ідей”, метод Делфі;
- в) теоретико-ігрові;
- г) методи реалізації незавершених рішень.

18. До індивідуальних евристичних методів прийняття управлінських рішень не належить метод:

- а) інтерв'ю;
- б) Меттчета;
- в) синектики;
- г) анкетування.

19. Для прийняття оптимального управлінського рішення щодо слабкоструктурованої проблеми, наприклад у сфері виробництва, логістики, інвестиційній та фінансовій галузях, доцільно використовувати:

- а) кореляційно-регресійний аналіз;
- б) сукупність евристичних і теоретико-ігрових методів;
- в) методи економічного аналізу;
- г) евристичні методи.

20. Прогнозом називають:

- а) імовірне обґрунтоване судження про можливий стан об'єктів (процесів) у майбутньому;
- б) комплекс заходів для досягнення поставленої мети;
- в) процес отримання перспективних планових розробок;
- г) аналіз статистичних даних про діяльність підприємства в минулому.

21. На вибір методу прогнозування впливають такі фактори:

- а) період прогнозування;
- б) витрати на прогнозування;
- в) відповідність і придатність даних;
- г) правильні всі варіанти.

22. Група експертів формується під час застосування таких методів експертних оцінок:

- а) тільки колективних;
- б) тільки індивідуальних;

- в) колективних та індивідуальних;
- г) формалізованих.

23. Величина коефіцієнта детермінації може коливатися в межах:

- а) від 0 до 5;
- б) від 0 до 2;
- в) від 0 до 1;
- г) від -1 до $+1$.

24. Рівень погодження думок експертів відображає коефіцієнт:

- а) аргументації;
- б) конкордації;
- в) компетентності;
- г) ступеня знайомства.

25. Метод екстраполяції – це:

- а) формалізований метод прогнозування;
- б) інтуїтивний метод прогнозування;
- в) аналітичний метод прогнозування;
- г) метод моделювання.

26. Під час аналізу рядів динаміки розраховують такі показники:

- а) коефіцієнти конкордації та аргументації;
- б) коефіцієнти аргументації та компетентності;
- в) середній темп зростання і середній абсолютний приріст;
- г) коефіцієнти конкордації та компетентності.

27. Відхилення фактичного значення економічного показника від прогнозного називають:

- а) якістю прогнозу;
- б) похибкою прогнозу;
- в) корисністю прогнозу;
- г) упередженістю прогнозу.

28. До основних принципів прийняття рішень у сучасному менеджменті належить:

- а) ментальність;
- б) глобальність;
- в) глокальність;
- г) ієрархічність управління.

29. Першим етапом процесу стратегічного менеджменту є прийняття рішення про:

- а) заснування організації;
- б) визначення стратегічних цілей;
- в) формування засад організації;
- г) формулювання основної стратегії.

30. Стратегічний менеджмент концентрує увагу на:

- а) конкурентних перевагах компанії (продукту);
- б) властивостях продукту;
- в) реалізації та позиціонуванні продукту на ринку;
- г) ланцюгу доданої вартості.

31. Стратегічні рішення в організації виконують роль:

- а) фарватеру, в якому слід рухатися;
- б) штурмана, котрий прокладає курс судна;
- в) керма вітрильного човна;
- г) вітру, що наповнює вітрила судна.

32. Установлення цілей управління і визначення перспективи можливих станів організації та зовнішнього середовища визначає:

- а) стратегічний менеджмент;
- б) програмування;
- в) прогнозування;
- г) моделювання.

9. Методи навчання

Аналітичний, дедуктивний, індуктивний; частково-пошуковий та дослідницький методи при організації самостійного навчання.

У навчальному процесі використовуються словесний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний, дослідницький та дискусійний методи, метод проблемного викладу, ділова гра та моделювання. За логікою передачі інформації використовуються індуктивний та дедуктивний методи. Щодо методів контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності використовуються методи письмового, усного, практичного та самоконтролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

✓ робота в малих групах дає змогу структурувати практичні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

✓ дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди, переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчаться оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

✓ мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

✓ кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і

передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

✓ презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

10. **Форми контролю**

Усне опитування, тестові завдання. Підготовка та написання модульної контрольної роботи (тестова - в eLearn).

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» затвердженого вченою радою НУБіП України від 26.04.2023 р. видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисциплін, які викладаються протягом одного семестру – осіннього чи весняного, поділяється лекторами на два-три змістові модулі.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму, результату експерименту, що можна оцінити чисельно, розрахункової чи розрахунково-графічної роботи тощо.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

11. **Розподіл балів, які отримують студенти**

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 01.05.2023 р. № 404)

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

Методичне забезпечення доступне на Навчально-інформаційному порталі НУБіПУ України (електронний навчальний курс «Критичне мислення та управління ризиками вЗЕД» <https://elearn.nubip.edu.ua/user/index.php?id=3738>). Виконання завдання на практичних заняттях (в групі та самостійно).

13. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент: прийняття рішень і ризик : навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 316 с.
2. Андрушків Б.М. Основи теорії та практики управління: навч. посіб. Львів, 2003. 201 с.
3. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. К.: ТОВ «Борисфен-М», 2006. 362 с.
4. Кігель В. Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: монографія. К.: ЦУЛ, 2003. 202 с.
5. Литвиненко Н. П., Терещенко Т. О. Методи та моделі прийняття рішень у міжнародному бізнесі: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 336 с.
6. Лубенець С. В. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006. 2010. 261 с.
7. Савчук В.П. Основи ризик-менеджменту підприємств. Дніпро: «Баланс Бізнес Букс», 2019. 280 с.
8. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. К.: ІВЦ "Видавництво «Політехніка»", 2004. 200 с.
9. Ус С.А., Коряшкіна Л.С. Моделі й методи прийняття рішень : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. Д. : НГУ, 2014. 300 с.
10. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посіб. К: «Кондор», 2019. 140 с.
11. Останкова Л. А., Шевченко Н. Ю. Аналіз моделювання та управління економічними ризиками : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019 256 с.
12. Петруня Ю. Є., Говоруха В. Б., Літовченко Б. В. та ін. Прийняття управлінських рішень : навч. посіб. за ред. Ю. Є. Петруні. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
13. Cliff T. Ragsdale Spreadsheet Modeling and Decision Analysis: A Practical Introduction to Management Science. 8th edition. 2018 864 p.

Додаткова література:

1. Анісімова О.М., Вітка Н.Є. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності високотехнологічного підприємства : монографія . Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2011. 175 с.

2. Вітлінський В. В., Наконечний С., Шарапов О. Д. Економічний ризик та методи його вимірювання : підручник. К.: КНЕУ, 2000. 354 с.
3. Гвоздева Т.М., Ігнашкіна Т.Б., Сомова Л.І. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. Частина 1: навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. 72 с.
4. Камінський А. Б. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посіб. К.: Вид. дім «Козаки», 2002. 120 с.
5. Сопільник О.В. Технологія прийняття управлінських рішень : навч. посіб. Д.: РВВДНУ, 2012. 108 с.
6. Тюріна Н. М. Карвацька Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Центр учбової літератури. Київ, 2012. С. 395-419.
7. Управління економічними ризиками підприємств: навч. посіб. / О.В. Балуська, І.В. Моргачов, О.В. Корнілова. Кременчук: ПП Щербатих О.В. 2020. 288 с.
8. Ющенко Н.Л., Міщенко А.М. Моделі і методи аналізу вигід і витрат у прийнятті рішень/ Вісник Хмельницького національного університету, 2016, №2, Том1, С.97-104.

Інформаційні джерела:

1. Навчально-інформаційний портал НУБіП України. URL: <http://elearn.nubip.edu.ua/>.
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua
4. Ліга Бізнес Інформ. URL: www.liga.net
5. Нормативні акти України. URL: www.nau.kiev.ua
6. Наукові журнали: громадських організацій. URL: <http://issuu.com/gurtrc/docs>
7. Transparency International Corruption Perceptions Index 2003. URL: http://www.transparency.org/pressreleases_archive/2003/2003.10.07.cp_i.en.html
8. University Risk Management and Insurance Association. URL: <http://www.urmia.org/>